

Πως ο Άγιος Δημήτριος έσωσε τον π. Φιλόθεο Ζερβάκο από την εκτέλεση (1ο μέρος) (Στέλιος Κούκος)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο πολιούχος της Θεσσαλονίκης Άγιος Δημήτριος δεν εγκατέλειψε ποτέ την πόλη του ούτε και κατά τα χρόνια της σκλαβιάς της, που κράτησε από το 1430 μέχρι τη γιορτή του το 1912. Και μάλιστα σε έκτακτες περιπτώσεις επενέβαινε και στα τεκταινόμενα της Θεσσαλονίκης διατάζοντας ακόμη και τον ανώτατο άρχοντα της πόλης, δηλαδή τον πασά.

Τέτοιες επεμβάσεις, που έζησε ο ίδιος, διηγείται στην αυτοβιογραφία του ο αρχιμανδρίτης Φιλόθεος Ζερβάκος και δημοσιεύονται στον τόμο «Ο Γέρων Φιλόθεος Ζερβάκος, Ο ουρανοδρόμος οδοιπόρος 1884-1980» που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Ορθόδοξος Κυψέλης.

Τα παράδοξα και εκπληκτικά αυτά περιστατικά που περιγράφει με ιδιαίτερη ενάργεια ο γέροντας Φιλόθεος συνέβησαν το πρώτο το 1907 και το δεύτερο το 1910, δύο χρόνια δηλαδή πριν από την απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης.

Ἀρχιμ. ΦΙΛΟΘΕΟΣ ΖΕΡΒΑΚΟΣ (1884 - 1980)

Στην πρώτη περίπτωση ο πατήρ Φιλόθεος, τότε Κωνσταντίνος, είχε έλθει από την Αθήνα ως λαϊκός, για να πάει στο Άγιον Όρος όπου ήθελε να γίνει μοναχός και να

εγκαταβιώσει εκεί. Τη δεύτερη φορά η επέμβαση του Μεγαλομάρτυρα Δημήτριου έγινε μετά την επίσκεψη του στον Άθωνα, ως μοναχός πλέον, και την άφιξη του στη Θεσσαλονίκη.

Ο αρχιμανδρίτης Φιλόθεος Ζερβάκος (1884-1980), ηγούμενος της μονής Λογγοβάρδας Πάρου, είναι ένας από τους πιο γνωστούς γέροντες του 20ού αιώνα. Γεννήθηκε στα Πάκια της επαρχίας Επιδάουρου Λιμήρας της Λακωνίας και ήταν πνευματικό τέκνο του Αγίου Νεκταρίου. Ο ίδιος είχε την αγαθή τύχη να γνωρίζει τους μεγάλους σκιαθίτες συγγραφείς Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη και Αλέξανδρο Μωραϊτίδη. Μαζί τους συνέψαλλε στις καταλυκτικές αγρυπνίες που πραγματοποιούνταν στο εκκλησάκι του Αγίου Ελισαίου στο Μοναστηράκι της Αθήνας, με ιερουργό τον αγαθό και απλό παπα-Νικόλα Πλανά (1851-1932), ο οποίος το 1992 ανακηρύχθηκε άγιος. Για τις γνωριμίες του αυτές, ο πατήρ Φιλόθεος μας έχει αφήσει γραπτές αναμνήσεις όπως και άλλες μαρτυρίες, για παράδειγμα επιστολές. Ο Κωνσταντίνος Ζερβάκος έλαβε το μοναχικό σχήμα στις 29 Δεκεμβρίου του 1907 στη μονή Λογγοβάρδας και έλαβε το όνομα Φιλόθεος ενώ την επόμενη μέρα χειροτονήθηκε διάκονος. Ιερέας χειροτονήθηκε το 1912 ενώ έναν χρόνο αργότερα προχειρίστηκε αρχιμανδρίτης.

Εκοιμήθη οσιακά στην μονή Θαψανών της Πάρου στις 8 Μαΐου του 1980.

Κείμενο

Αφού εποιήσαμεν την αγρυπνίαν εις τον ναόν του Προφήτου Ελισσαίου την 8ην Μαΐου 1907 εις την εορτήν του Ευαγγελιστού Ιωάννου του Θεολόγου, καθ' ην συμπίπτει η μνήμη του πατρός ημών Αρσενίου, την εσπέραν της 8ης Μαΐου ανεχωρήσαμεν διά του ατμοπλοίου «Πηνειός» μετά του φίλου μου Νικ. Μητροπούλου εκ Πειραιώς δι' Άγιον Όρος. Μας συνώδευσαν μέχρι του ατμοπλοίου οι καλοί φίλοι Κων/νος Σομπόνιος Λοχαγός, Σταμάτιος Γαϊτάνος και Νικ. Μπούκης.

Μετά δύο ημέρας εφθάσαμεν εις Θεσσαλονίκην, η οποία τότε κατείχετο υπό των Τούρκων· και, επειδή εγώ από μικρός είχον ευλάβειαν εις τον Άγ. Δημήτριον, παρεκάλουν τον φίλον μου Νικόλαον να εξέλθωμεν του ατμοπλοίου, διά να προσκυνήσωμεν τον τάφον του Μεγαλομάρτυρος Δημητρίου του Μυροβλήτου. Εξελθόντες μετέβημεν και προσεκυνήσαμεν μετά κατανύξεως τον Τάφον του Αγίου και, επιστρέψαντες εις το ξενοδοχείον Ελληνικόν, εμείναμεν ολόκληρον την ημέραν και το εσπέρας. Την επομένην ητοιμάσθημεν ν' αναχωρήσωμεν δι' Άγιον Όρος και μεταβάντες εις το Τελωνείον, δεν μας επέτρεψαν ν' αναχωρήσωμεν. Δεν θα φύγετε, μας είπον, διότι είσθε κατάσκοποι! Τους είπομεν ότι τοιούτον τι δεν

συμβαίνει και, εφ' όσον τα διαβατήριά μας είναι επικυρωμένα από το Τουρκικόν Προξενείον και την Πρεσβείαν, οφείλουν να μας επιτρέψουν ν' αναχωρήσωμεν, αλλ' ουδεμίαν σημασίαν έδωκαν εις τους λόγους μας.

Δεν μας εφυλάκισαν, αλλά μας είχαν υπό επιτήρησιν αυστηράν, και εις το ξενοδοχείον που εμέναμεν εφύλαττον στρατιώται, και όταν εξηρχόμεθα μας παρηκολούθουν πάντοτε στρατιώται. Εμείναμεν ούτω αρκετάς ημέρας. Τα χρήματα ολιγόστεψαν και ηρχίσαμεν να στενοχωρούμεθα. Μίαν ημέραν λέγω εις τον φίλον μου Νικόλαον. Θα υπάγω εις το κονάκι να παρουσιασθώ εις τον Πασά, ίσως μας επιτρέψη εκείνος ν' αναχωρήσωμεν. Την επομένην εγερθείς λίαν πρωί μετέβην πρώτον εις τον Τάφον του Αγίου Δημητρίου και προσκυνήσας παρεκάλουν μετά κατανύξεως και δακρύων τον Άγιον να μεσιτεύση προς τον Κύριον να αφεθώμεν ελεύθεροι και υπάγωμεν εις το Άγιον Όρος. Αφού προσηυχήθην ικανήν ώραν και εκάθησα ολίγον να αναπαυθώ, μοι ήλθεν εις τον λογισμόν μου το μαρτύριον του Αγίου Δημητρίου· πώς ελογχεύθη και απέθανε διά την αγάπην του Χριστού και την πίστιν μας την αγίαν, και πώς εδοξάσθη παρά Θεού και εν γη και εν ουρανώ και θα δοξάζεται εις τους αιώνας των αιώνων.

Πόθος προς μαρτύριον

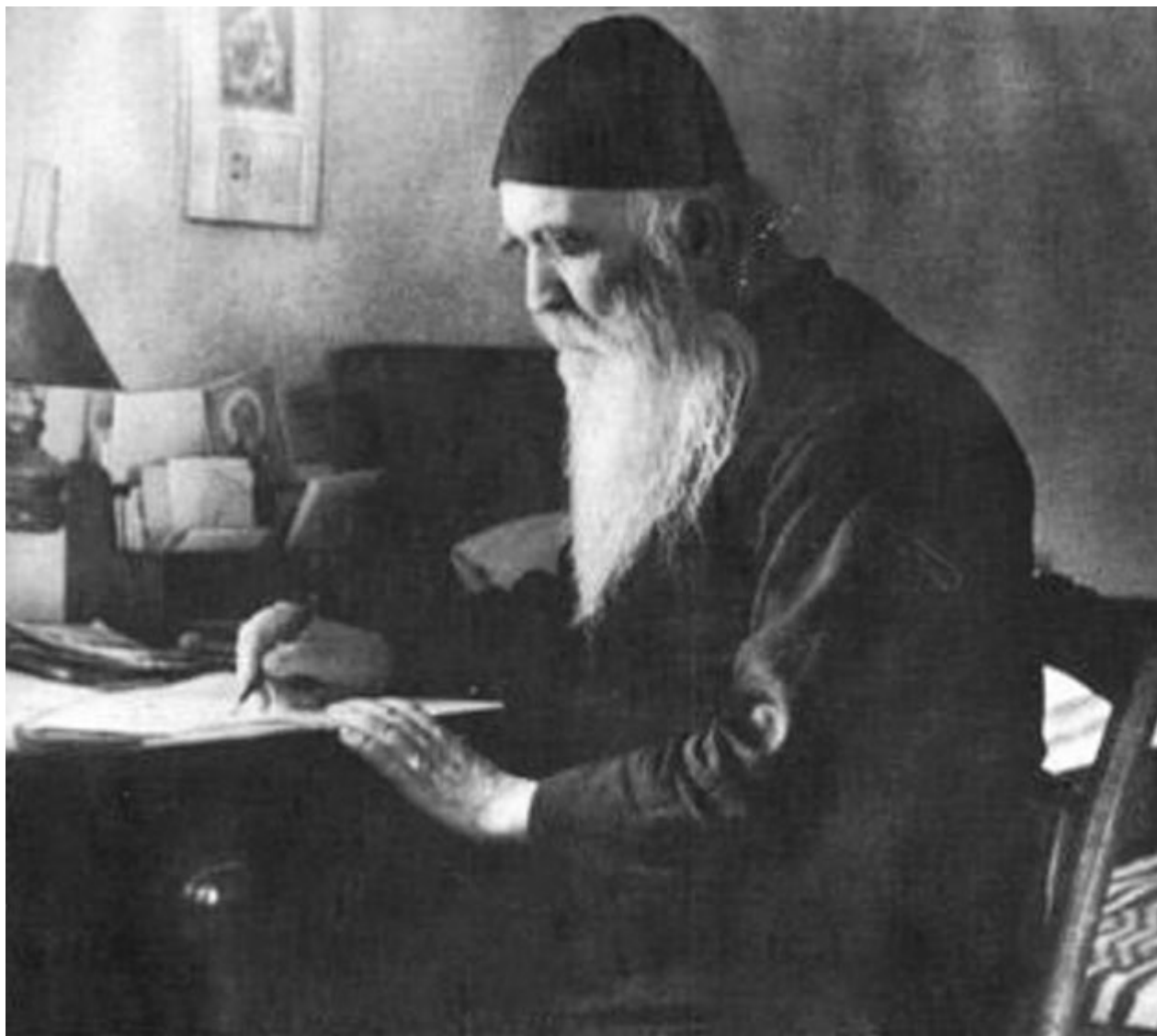
Ταύτα συλλογιζόμενος μοι ήλθεν επιθυμία, να ήτο τρόπος, να απέθνησκον και εγώ διά την Ορθόδοξον Πίστιν και την αγάπην του Χριστού. Παρεκάλουν λοιπόν τον Άγιον Δημήτριον όχι να μεσιτεύση να αφεθώμεν ελεύθεροι, αλλά να μεσιτεύση να αξιωθώ μαρτυρικού τέλους. Εύρον δε και τον τρόπον προς επιτυχίαν του ποθουμένου. Είπον καθ' εαυτόν· θα υπάγω εις το κονάκι (Διοικητήριο), θα παρουσιασθώ εις τους Τούρκους με θάρρος, θα τους δώσω αφορμήν τινά και αυτοί θα μοι είπουν τι διά την πίστιν μου. Θα μαρτυρήσω την δικήν των πλάνην, αυτοί ίσως μοι είπουν ν' αρνηθώ την πίστιν μου και εγώ θα σταθώ γενναίος. Θα προτιμήσω τον θάνατον και ούτως θα τύχω μαρτυρικού τέλους. Ευθύς ανήλθον μετά θάρρους εις το κονάκι και περιεπάτουν εις ένα διάδρομον. Κάποιος Τούρκος αξιωματικός με είδε και με ηρώτησε τι ζητώ. Τω λέγω· θέλω τον Πασά. Και τι τον θέλεις; Έχω λόγον να τω είπω, απήντησα. Μοι λέγει· εγώ είμαι αντιπρόσωπος του Πασά, ειπέ μοι ελευθέρως τι θέλεις; Τω λέγω· αφού είσαι αντιπρόσωπος του Πασά, ειπέ μοι, δια ποίον λόγον δεν μας αφήνετε να υπάγωμεν εις το Άγ. Όρος;

Μοι απήντησε με αυστηρόν τρόπον, δεν θα σοι δώσω λόγον. Τω λέγω με θάρρος· δεν είσθε καλοί άνθρωποι, είσθε άδικοι. Ενώ δεν επταίσαμεν, ενώ δεν είμεθα κακοποιοί άνθρωποι και ενώ τα χαρτιά μας είναι εντάξει, δεν βλέπω τον λόγον, διατί να μας εμποδίζετε και μας στενοχωρήτε; Τα χρήματα που είχαμε μας εσώθησαν, πώς θα ζήσωμεν εις άγνωστον και ξένον τόπον; Εάν σεις πηγαίνατε εις την Ελλάδα θα είσθε ευχαριστημένοι να σας έκαμνον ό,τι σεις κάμνετε εις ημάς; Οι λόγοι ούτοι τον ηρέθισαν και εκίνησεν εις θυμόν και ήρχισε να κρούη τον κώδωνα δυνατά. Ευθύς εσουνάχθησαν 30-35 στρατιώται και αξιωματικοί, οίτινες με ήρπασαν και με επήγαιναν εις τον Λευκόν Πύργον. Τίνα σκοπόν είχον δεν γνωρίζω. Πάντως ίσως διά να με φυλακίσουν, αλλ' εγώ ποσώς δεν εδειλίασα, δεν έχασα το θάρρος μου, μόνον ελυπούμην που δεν μοι είπόν τι διά την πίστιν μου. Ήλπιζα όμως ότι εκεί που θα με επήγαινον κάτι θα μου έλεγον. Και βαδίζοντες προς την οδόν του μαρτυρίου παρεκάλουν τον Άγιον Δημήτριον να μεσιτεύση προς Κύριον και με αξιώση μαρτυρικού θανάτου, εάν είναι θέλημά Του, ή εάν δεν είναι να με λυτρώση από τας χείρας των αθέων, βαρβάρων, αιμοβόρων, και αγρίων αγαρηνών.

Μόλις επροχωρήσαμεν ολίγον, να και παρουσιάζεται ένας ανώτερός των, όστις τους ομίλησε τουρκιστί. Τι τους είπε δεν ηννόησα· μόνον αντελήφθην ότι τοις ομίλησε με θυμόν και τους εδίωξε. Τον δε αξιωματικόν εκείνον, όστις ήτο ο αίτιος και με συνέλαβον, εσήκωσε την ράβδον του και τον εκτύπησε εις τον ώμον. Αφού

δε τους εξεδίωξε με επλησίασε με ιλαρόν όμμα και χαϊδευτικά με εκτύπησεν εις τον ώμον με το χέρι του και με παρέδωκεν εις ένα στρατιώτην φρόνιμον εξ Ιωαννίνων. Και τω έδωκεν εντολήν να με υπάγη εις το ελληνικόν ατμόπλοιο «Μυκάλη», το οποίον ευρίσκετο εις τον λιμένα Θεσσαλονίκης, διά να επιστρέψω εις την Ελλάδα. Μη γινώσκων τις ήτο ο δους τας διαταγάς ηρώτησα τον στρατιώτην να μοι είπη και εκείνος μοι είπεν ότι ήτο ο Πασάς. Και διατί εκτύπησε μόνον τον ιδιαίτερόν του και τι του είπε; Τον επέπληξεν, μοι είπεν, διότι χωρίς να του ζητήση άδειαν σε κατεδίκασε εις θάνατον. Και πού με επήγαιναν του λέγω; Εις τον Λευκόν Πύργον, μοι απεκρίθη. Σε επήγαιναν διά να σε εκτελέσουν. Εκεί πηγαίνουν όσους καταδικάζουν εις θάνατον και άλλους τους οποίους κλείουν διά ν' αποθάνουν από την πείναν, την δίψαν και την δυσωδίαν. Εχάρην διότι ελυτρώθην εκ των χειρών των αγρίων εκείνων αγαρηνών, επειδή ηγνόουν εάν θα με εφόνευον διά την πίστιν μου, αλλά και ελυπήθην, διότι δεν έτυχον του μαρτυρίου. Πλην όμως το μαρτύριον πρέπει να γίνεται νομίμως, ως λέγει ο θεοκήρυξ Απόστολος Παύλος· «Εάν δε και αθλή τις, ου στεφανούται, εάν μη νομίμως αθλήσει» (Β' Τιμ. 2, 6).

Εις εμέ μεν υπήρχεν ο ζήλος και ο πόθος διά να μαρτυρήσω, αλλά δεν συνυπήρχε ο λόγος και η αιτία. Διά να μαρτυρήση τις πρέπει να υπάρχη εύλογος αιτία. Πρέπει να είναι κατά Θεόν το μαρτύριον. Το να θέλη τις χωρίς λόγον και αφορμήν να προκαλεί εις εαυτόν το μαρτύριον και να ρίπη μόνος εαυτόν εις πειρασμόν είναι επικίνδυνον. Ο Κύριος ημών Ιησούς Χριστός πολλάκις, διά να μας δώση υπόδειγμα ότι πρέπει να φεύγωμεν τους πειρασμούς και κινδύνους, έφυγε τους Ιουδαίους, ότε ήθελον να τον κατακρημνίσουν και άλλοτε να τον λιθοβολήσουν. Και εις την Κυριακήν προσευχήν μάς παρήγγειλε να παρακαλώμεν τον Ουράνιον Πατέρα να μη εισενέγκη ημάς εις πειρασμόν. Ότε όμως ήλθεν ο καιρός και ηθέλησεν ο Πατήρ, τότε εκουσίως παρέδωκεν εαυτόν εις τον Σταυρικόν θάνατον διά την του κόσμου σωτηρίαν.

Αναχώρισις εκ Θεσσαλονίκης

Μετέβημεν κατόπιν εις το ξενοδοχείον, και λαβών την βαλίτσαν και τα ολίγα πράγματά μου απεχαιρέτησα τον αγαπητόν μοι φίλον Νικόλαον... [...]

Τον απεχαιρέτησα και ανεχώρησα. Με συνοδεία τον καλόν εκείνον οθωμανόν στρατιώτην έφθασα μέχρι της παραλίας. Καθ' οδόν με επαρηγόρει να μη στενοχωρούμαι, αλλά να έχω υπομονήν, και φωνήσας λεμβούχόν τινα Εβραίον τω είπε να μοι υπάγη εις το ελληνικόν ατμόπλοιον. Μοι είπεν δε να μη υπάγω από το Τελωνείον, διότι ίσως με καθυστερήσουν και αναχώρηση το ατμόπλοιον και δεν προφθάσω να φύγω. Αλλά μόλις επροχωρήσαμε ολίγον μας αντελήφθησαν εκ του Τελωνείου και ήρχισαν να φωνάζουν να επιστρέψωμεν. Επειδή όμως ο στρατιώτης είχεν είπει εις τον λεμβούχον ότι ο Πασάς έδωκε διαταγήν να φύγω επροχώρει. Βλέποντες οι του Τελωνείου ότι δεν επέστρεφεν ούτε εσταμάτα ήρχισαν να ρίπτουν πυροβολισμούς εις τον αέρα· και εμβάντες 10 στρατιώται εις μίαν λέμβον ήρχισαν να κωπηλατούν σπεύδοντες να μας φθάσουν. Ευτυχώς επρόφθασα και

ανήλθον εις το ατμόπλοιον, ότε αυτοί μας επλησίασαν. Ήρχισαν να απειλούν και να κτυπούν τον λεμβούχον. Όταν όμως τους είπεν ότι είχε εντολήν από τον Πασά, τον Διοικητήν, να με υπάγη εις το πλοίον, τον αφήκαν.

Δεν ήτο, ως φαίνεται, θέλημα Θεού να υπάγω εις το Άγιον Όρος και διά τούτο ήλθον όλα τα εμπόδια. Οφείλω δε μεγίστην ευγνωμοσύνην εις τον προστάτην μου Μεγαλομάρτυρα Δημήτριον, τη μεσιτεία και πρεσβεία του οποίου εσώθην από τον κίνδυνον του θανάτου.

Φανέρωσις του τρόπου σωτηρίας

Αλλ' επειδή δεν εγνώσθη πώς και διά ποίαν αιτίαν ο Πασάς έδειξεν τόσον ενδιαφέρον, ηρεύνων να μάθω. Και έμαθον μετά δύο περίπου έτη, από τον φίλον μου Νικ. Μητρόπουλον, Δικηγόρον, ο οποίος μετέβη και ευρίσκετο εις το Άγιον Όρος. Μεταβάς λοιπόν προς επίσκεψίν του και προσκύνησιν του Αγιωνύμου Όρους έλαβον πληροφορίας ότι ο Πασάς με ελευθέρωσε και με έστειλε εις την Ελλάδα. «Μετά δύο ή τρεις ημέρας, μοι λέγει, της αναχωρήσεώς σας εκ Θεσσαλονίκης και επιστροφής εις Ελλάδα, καθήμενος έξω του καφενείου του κάτωθεν του ξενοδοχείου, εις ο εξ αρχής είχομεν καταλύσει, φρουρούμενος υπό στρατιωτών Τούρκων, μη τυχόν δραπετεύσω λάθρα, με επλησίασε και με εχαιρέτησε ο υπασπιστής αξιωματικός του Πασά της Θεσσαλονίκης, γνωστός μοι, και με τον οποίον ήμεθα μέλη εις την σχηματισθείσαν Ελληνοτουρκικήν επιτροπήν μετά τον ατυχή ελληνοτουρκικόν πόλεμον του 1897, προς συμφωνίαν και καθορισμόν των συνόρων Ελλάδος και Τουρκίας. Αφού εμείναμεν σύμφωνοι και υπεγράψαμεν την ειρήνην, άπαντα τα μέλη της Επιτροπής, Έλληνες και Τούρκοι, μετέβημεν χάιροντες εις Κέρκυραν, εις το Αχίλλειον, και εορτάσαμεν την ειρήνην επί μίαν εβδομάδα.

Ο υπασπιστής του Πασά, όταν με είδε εις το καφενείον, με εγνώρισε και με ηρώτησε πώς ευρέθην εις την Θεσσαλονίκην· εγώ του ανέφερα όλην την υπόθεσιν και αμέσως εδίωξε τους στρατιώτας που με εφύλαττον και φωνήσας αμαξηλάτην με επήρην εις τον οίκον του, με περιεποιήθη και την άλλην ημέραν επήγαμεν ομού εις τον Πασάν, εις τον οποίον με συνέστησεν ως φίλον του και τον παρεκάλεσε να μοι επιτρέψη να μεταβώ εις Άγιον Όρος. Ο Πασάς είπεν εις τον υπασπιστήν του ότι είμαι ελεύθερος και να με συνοδεύσει μέχρι του ατμοπλοίου και να μοι παρέξη πάσαν προστασίαν και βοήθειαν και προσέθεσεν και ταύτα· «Ήτο και άλλος τις νέος μαζί του, διά τον οποίον πρωίαν τινά, ενώ εκοιμώμην ησύχως, εισήλθε εντός του δωματίου μου ο Άγιος Δημήτριος ενδεδυμένος στολήν Στρατηλάτου, φέρων μαζί και τα άρματά του, και μοι λέγει προστακτικώς και με βλέμμα αυστηρόν:

Εγέρθητι πάραυτα, ενδύθητι και υπόδεσε τα σανδάλια σου και ύπαγε εις την δεινά οδόν της πόλεως να ελευθέρωσης νέον τινά δικασθέντα αδίκως και απαγόμενον εις θάνατον υπό του ιδιαιτέρου γραμματέως σου. Αφού δε τον ελευθέρωσης και τον λυτρώσης του θανάτου, να τον στείλῃς εις το εν τω λιμάνι της Θεσσαλονίκης ναυλοχούν ατμόπλοιον 'Μυκάλη', το οποίον ετοιμάζεται προς αναχώρησιν – και σπεύσας τον ελύτρωσα εκ του κινδύνου και τον απέστειλα εις την Ελλάδα». Και τότε εγνώρισα ότι ο σωτήρ και ρύστης μου εκ της καταδίκης του θανάτου μου ήτο ο Μεγαλομάρτυς Δημήτριος ο Μυροβλήτης.

Επαλήθευσε η προφητεία του Αγίου Νεκταρίου ότι, όπου και αν υπάγω, εις την Λογγοβάρδαν θα καταλήξω. [...]